

Csiki Tamás

Strategic Survey 2009 – A világpolitika eseményeinek évkönyve

A londoni székhelyű International Institute for Strategic Studies (IISS), az egyik legismertebb nemzetközi think tank tevékenységének és kiadványainak bemutatásával a Nemzet és Biztonság 2008. áprilisi száma foglalkozott behatóan, The Military Balance éves kiadványuk érdekességét pedig rendszeresen ismertetjük. Ezúttal egy másik, a közelmúltban megjelent évkönyvet mutatunk be: a Strategic Survey 2009 – The Annual Review of World Affairs a világpolitikai események stratégiai szintű értékelését nyújtja a 2008. július és 2009. július közötti időszakban.

Első pillantásra meglepőnek tűnhet, hogy évkönyvként a *Strategic Survey* szerzői nem a naptári évek időszakához ragaszkodva készítik értékelésüket, azonban pusztán az IISS számos rendszeres és időközi kiadványát (*Adelphi Papers*, *The*

Military Balance, *IISS Newsletters*, *Strategic Comments*, *Strategic Dossiers*, *Survival* stb.) tekintve is logikusnak tűnik, hogy éppen ebben a formában és időszakban jelentetik meg. Ez a kiadvány értékéből természetesen cseppet sem von le – éppen ellenkezőleg: az érdeklődő olvasóközönség friss világpolitikai elemzést vehet a kezébe minden év őszén, amikor más kutatóintézetek aktuális évértékelései még csak az előkészítés fázisában vannak.

Az IMF előzetes becslése szerint 2009-ben a globális gazdaság 1,9%-kal zsugorodott, ami a második világháború óta először fordul elő. Ezt 2010-ben is csak gyenge, 1,9%-os növekedés fogja helyreállítani. A legkeményebben a legnagyobb iparosodott, exportra termelő gazdaságokat – Japánt (6,2%-os csökkenés), Németországot (5,6% csökkenés) és az Egyesült Államokat (2,6% csökkenés) – sújtotta a válság, azonban a hatások elérték Kínát („csak” 6,5%-os növekedés) és Indiát (4,5%-os növekedés) is.

Az IMF *Global Financial Stability Reportja* a 2007–2010 közötti veszteséget az amerikai hitel- és jelzálogpiacon 2,7 billió dollárra – ebből az ingatlanpiacon egyedül 1,8 billió dollárra – becsülte, ami a szektor teljes kintlévőségeinek 10%-át jelenti. A Valutaalap becslése szerint ahhoz, hogy a hitelek mögötti fedezet aránya visszaálljon az 1990-es évek eleji, normálisnak tekinthető szintre, az amerikai bankoknak további 500 milliárd, az eurózóna bankjainak 725 milliárd, míg a brit bankoknak 250 milliárd dollár tőkét kellene felmutatniuk.

A *Strategic Survey* az IISS-től megszokott színvonalas, jól áttekinthető regionális bontásban elemzi-értékeli a világpolitika eseményeit, amit egyes konkrét problémák, jelenségek rövid, esszé jellegű gorselemzése, és számos háttérinformáció, adatsor, szemléltető térkép és ábra is kiegészít. A 2008–2009-es időszakról szóló kiadványt természetesen ezúttal két esemény határozta meg: a Barack Obama sikerével záruló amerikai elnökválasztás és hatásai, valamint az ennek is keretet adó pénzügyi és gazdasági világválság. Az évkönyv első fejezete – *Perspectives* címen – éppen ezért e két globális jelentőségű esemény hatása, látható és várható eredményeit, bizonytalanságait vizsgálja globális kontextusban, a

A pénzügyi és gazdasági világválság és az átalakuló amerikai külpolitika fontosabb állomásai és befolyásoló tényezői (2008. július – 2009. július)

Időszak	Esemény
2008 július	Állami támogatást nyújtanak a Fannie Mae és Freddie Mac óriáscégeknek, melyek az amerikai hitelpiac felét uralják. Amerikai–cseh megállapodás az európai rakétapajzs elemeit képező radarállomások telepítéséről.
augusztus	Amerikai–lengyel megállapodás az európai rakétapajzs elemeit képező elfogó rakéták telepítéséről. Grúz–orosz háború.
szeptember	A Fannie Mae és Freddie Mac hitelcégeket állami felügyelet alá vonják. A Lehman Brothers befektetési bank csődje, a Merrill Lynch meggyengülése. Állami felügyelet alá kerül az AIG biztosító, majd hitel- és likviditási válság alakul ki. 700 milliárd dolláros állami segélycsomag tervét jelentik be az Egyesült Államokban, majd belga, brit, német, ír és izlandi állami segélycsomagok terve lát napvilágot.
október	A Kongresszus elfogadja a 700 milliárd dolláros pénzügyi csomagot, de a tőzsdei árfolyamok tovább zuhannak. A brit kormány 400 milliárd fontos állami segélycsomagot jelent be. Világszerte állami korrekciókra és segélycsomagokra kerül sor: Izland három legnagyobb bankja állami tulajdonba kerül, az Egyesült Államok 250 milliárd dollár értékben vásárol állami részesedést kilenc amerikai kereskedelmi bankban. Amerikai–indiai megállapodás a civil nukleáris együttműködésről. Észak-Korea lekerül a terrorizmust támogató országok listájáról.
november	Barack Obama első afro-amerikaként megnyeri az amerikai elnökválasztást (52,9%). Kína 585 milliárd dollár értékű belföldi gazdaságélénkítő csomagot jelent be. Az Egyesült Államok 800 milliárd dollárt fektet a hazai hitel- és jelzálogpiac stabilizálásába. Amerikai–iraki megállapodás a csapatkivonásról 2011 végéig.
2009 január	Gázai háború. Obama elnök elrendeli Guantanamo Bay bezárását (ez végül nem valósul meg).
február	787 milliárd dollár értékű gazdaságélénkítő csomagot és adócsökkentést fogad el az amerikai Kongresszus. További 17 000 amerikai katona Afganisztánba küldését jelentik be.
április	Barack Obama európai körútja. Obama és Medvegyev tárgyalása a nukleáris arzenál csökkentéséről és új fegyverzetkorlátozási megállapodás megkötéséről. A G20-ak londoni találkozáján a Nemzetközi Valutaalap (IMF) részére biztosított források növeléséről és a nemzetközi pénzügyi szabályozás szigorításáról döntenek.
május	Észak-Korea földalatti nukleáris kísérletet hajt végre, az ENSZ BT egyhangúan elfogadott súlyos szankciókkal reagál.
június	A General Motors állami felelősségvállalásért folyamodik 172 milliárd dolláros adóssága miatt. A vállalat 60%-a állami tulajdonba kerül. Barack Obama kairói beszédében békés együttműködésre szólítja fel a muszlim országokat.
július	Mahmúd Ahmedinezsádöt újraválasztják Irán elnökének (63%). Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök nyilatkozatában elfogadhatónak tartja az önálló palesztin állam létrehozását (bizonyos feltételekkel).

hatások és ellenhatások rendszerébe helyezve. Az elemzők kérdésfelvetései – Az Egyesült Államok elsőségének meggyengülésével vajon egalitárius berendezkedés irányába mozdul-e el a világpolitika rend-

szere? A pénzügyi súlypont eltolódását követni fogja-e a geopolitikai súlypontok átrendeződése? Tovább gyengíti-e a gazdasági válság az amúgy is gyenge államokat, államkudarok sorával kilátástalanságba

sodorva a válságkezelés kísérleteit? – a globális folyamatok kulcspontjaira mutatnak.

Átalakuló amerikai stratégia

A kiadvány szerzői az Obama-adminisztráció együttműködő multilaterális nemzetközi politikájának sajátosságait az alábbiak szerint jellemzik: azokon a területeken, ahol alapvető amerikai nemzeti érdekek kerülnek szóba, a közös érdekek alapján az „érintett felek koalícióját” (*coalition of the relevant*) alakítják ki, amit egyes szerzők „minilateralizmusnak” is neveznek. E szellemes megnevezés azt takarja, hogy optimális számú érintett felet igyekeznek bevonni az adott kérdés rendezésébe, így több forrást és érdekérvényesítési módot képesek megmozgatni a siker érdekében, mint ha csupán kétoldalú egyezkedésbe bocsátkoznának, ugyanakkor elkerülik a túlzottan nagyszámú tárgyaló féllel való megegyezés kényszerét és az eljárás lassúságát. Ezt a megközelítést láthatjuk a gyakorlatban a G20-ak találkozóin, egyes klímaváltozással kapcsolatos ad hoc találkozókon, a nemzetközi nukleáris csúcstalálkozó kezdeményezésén – melyre ideális esetben, 2010 áprilisában sor is kerülhet – vagy szinte minden regionális jelentőségű konfliktus tekintetében. A helyi kulcsfontosságú szereplők bevonása a tárgyalási folyamatokba (kontaktcsoportok kialakítása) egyrészt az arányosabb teherviselést, másrészt egy, a hatások érintette regionális felek által is elfogadható megoldás kialakítását teszik lehetővé.

Az Egyesült Államok előtt az elmúlt évben – és természetesen továbbra is – három stratégiai jelentőségű regionális kérdés állt megoldásra várva:

- Irán nukleáris ambíciói az arab–izraeli konfliktussal kiegészülve;

- Észak-Korea nukleáris programja és az ország (in)stabilitásának kérdése;
- az Afganisztánban a NATO égisze alatt folyó nemzetközi stabilizációs művelet.

Irán kapcsán az elemzők kiemelik azt az érdekközösséget, amely egy oldalra állíthatná az arab államok többségét Izraellel és az Egyesült Államokkal: az iráni nukleáris ambíció destabilizáló hatással van az egész régióra, és potenciális fenyegetést rejt magában a régió minden állama számára. Ennek azonban nehéz nyilvános kifejezést adni a rendezetlen izraeli–palesztin konfliktus következtében. Az önálló palesztin állam megteremtése, melyért „cserébe” Izrael is megkapná az állami státusz elismerését, legitimálná helyzetét a többi mérsékelt arab állam szemében, megteremtve az esetleges együttműködés lehetőségét Irán megfékezésére (mind nukleáris ambíciói, mind a régiószerte terrorista szervezeteknek nyújtott támogatása tekintetében) – ez az Egyesült Államok érdekeltsége a megoldás keresésében. Ahhoz azonban, hogy a Jordántól nyugatra két állam jöhessen létre, valamint a közös izraeli és arab biztonsági érdekeket tisztán lehessen látni, az arab országok intenzívebb bevonása az Iránnal folytatott tárgyalásokba logikus lépés lenne. Emellett a már fennálló hatpárti tárgyalások („E3+3”, azaz Nagy-Britannia, Franciaország és Németország, valamint az Egyesült Államok, Kína és Oroszország) kiszélesítése helyi szereplőkkel valódi kontaktcsoportot hozna létre.

A régió államainak szintén érdeke, hogy valamilyen formában kapcsolódjanak a tárgyalásokhoz, hiszen alapvető céljuk az iráni „stratégiai áttörés” megakadályozása, valamint így elkerülhető lenne, hogy a fejük felett egyezkedve, nélkülük szülessen valamely megállapodás. Külső figyelem számára egyértelmű, hogy Törökország, Szaúd-Arábia és Egyiptom egyaránt

potenciális jelentkezők lennének nukleáris képesség létrehozására, amennyiben Irán rendelkezne ilyennel: részvételük a tárgyalásokban a non-prolifерáció gondolata mellé kötné őket. Végül pedig, amennyiben a diplomácia nem ér célt, ezek az államok lennének azok a helyi szereplők, amelyekre Irán feltartóztatásának feladata és terhe hárulna.

Észak-Korea nukleáris képességei tekintetében ugyancsak a regionális megközelítés lehet a megoldás – ha egyáltalán látszik esély a feszültség külső csökkentésére. A nemzetközi közösség (ENSZ) és a hatpárti tárgyalócsoport (Észak-Korea, Dél-Korea, Japán, az Egyesült Államok, Kína és Oroszország) szankciókkal operáló tárgyalásai mindaddig eredménytelenek maradtak. Az IISS elemzői azonban úgy értékelik, hogy Kína nagyobb arányú részvételével, nyomásgyakorlásával el lehetne mozdulni a holtpontról. Az észak-koreai program ugyanabban a vonatkozásban jelent fenyegetést, mint Iráné: direkt módon katonai fenyegetést jelent, indirekt módon pedig Dél-Korea vagy Japán nukleáris fegyverkezését eredményezheti. Korábban Kínát visszatartotta a bizonytalanság, hogy a túlzott nyomásgyakorlás az észak-koreai rezsím összeomlásához vezethetne (egy kommunista rendszer bukása számukra sem előnyös, míg a várható menekülthullám humanitárius katasztrófába torkollhatna, ráadásul Kína elveszítené egy pufferállamot határai mentén).

A két Korea esetleges egyesítésének módjáról és az így újonnan kialakítandó kelet-ázsiai biztonsági architektúráról – abban pedig Kína és az Egyesült Államok szerepéről – lehetne intenzívebb tárgyalásokat folytatni annak érdekében, hogy Kína számára kevésbé mutakozzon kockázatosnak a változtatás, mint a status quo fenntartása oly sokáig, amíg Észak-Korea nukleáris csapásmérő képességre tesz szert.

Az afganisztáni műveletek stratégiai ártékelésére 2009-ben került sor, a megvalósítás pedig még előttünk áll. Pakisztán részéről annak elismerése, hogy a tálib és lázadó csoportok közvetlen fenyegetést jelentenek az államra, lehetővé tette a katonai műveletek kiterjesztését az afgán-pakisztáni határtérségre, valamint fokozott és koordinált titkosszolgálati együttműködés kialakítását a tálibok bázisainak felszámolása céljából. A délkeleti szomszéd mellett azonban a régió többi szereplőjének – Oroszországnak, a közép-ázsiai államoknak, Iránnak, Indiának és Kínának – a bevonása és aktív hozzájárulása is szükséges bármiféle eredmény eléréséhez és megszilárdításához. Így az IISS elemzői egy „regionális kontaktcsoport” létrehozását tartják szükségesnek ez esetben is.

A globális terrorizmus frontvonalai

Annak hatására, hogy 2001 óta a terrorizmus elleni háború lázában ég nemcsak a nemzetközi közösség, hanem a szakértői közösség is, és 2008 novemberében nagyarányú terrortámadás történt Indiában, a Strategic Survey önálló esszéiben értékeli az al-Káida hálózat (és a kapcsolódó szervezetek) helyzetét és képességeit Irakban, Afganisztánban és Pakisztánban, valamint vizsgálja a csoportok megerősödésének lehetőségeit Szomáliában, Jemenben és Algériában is.

Az al-Káida hálózat globális csapásmérő képességét pontosan felmérni lehetetlen, azonban a nagyarányú terrorizmusellenes műveletek – politikai lépések, pénzügyi szabályozás és a közvetlen katonai fellépés – meggyengítették a szervezet magát. Ugyanakkor helyi jelleggel radikális, szélsőséges mozgalmak léptek a már kita-

Surge („Roham” vagy „Hullám”): az iraki háborúban a szövetséges csapatok létszámának jelentős megemlése 2007-ben, melynek célja az volt, hogy a vallási/szélsőséges erőszak és a felkelők támadásai által leginkább sújtott Bagdad és Anbar tartomány lakosainak biztonságát növeljék. Bush elnök 2007. január 10-én jelentette be további 28 000 amerikai katona Irakba – főleg Bagdadba – küldését. Ez egyben az iraki stratégiai átalakítását is jelentette. A műveletek hat új alapelve a következő volt:

- lehetővé tenni, hogy az irakiak átvegyék a vezetést;
- megvédeni az iraki lakosságot;
- elszigetelni a szélsőségeket;
- mozgásteret teremteni a politikai átalakuláshoz;
- bővíteni a politikai és gazdasági erőfeszítéseket;
- regionális megközelítésbe helyezni az iraki stratégiát.

Ekkor nevezték ki David Petraeus tábornokot az iraki többnemzeti haderő parancsnokává, neve pedig egybeforrta a művelet sikerével.

posott ösvényre, és 2008–2009-ben is jelentős, sok áldozattal járó támadásokat hajtottak végre – csak éppen nem a Nyugat honi területein található célpontok ellen. Irakban a Mezopotámiai al-Káida (AQM) dühöngő támadásai és a szektáriánus erőszak megfékezésében éppen a válogatás nélküli támadások segítették hozzá az amerikai erőket, hogy a Surge-művelet sikerrel járjon. Az AQM iraki síták és kurdok elleni támadásai és a hatásukra fokozódó szektáriánus erőszak eredményezte az „Anbar Ébredést” (*Anbar Awakening*), mely nyomán maguk a szunniták fordultak a szervezet ellen – így a David Petraeus nevével fémjelzett Surge hatását erősítették. Így 2009 második felére az AQM Moszul térségébe szorult vissza, az erőszak pedig 80–90%-kal csökkent.

A tálibok már említett afganisztáni–pakisztáni térryerésén túl Közép-Ázsiát (Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom – IMU, Iszlám

Dzsihad Unió – IJU) és az indiai szubkontinentst tartják az al-Káida és a szervezetekhez lazán kötődő szélsőséges muszlim csoportok (Laskr-e-Tayiba – LeT; Tehrik-e-Taliban Pakistan – TTP) egyik menedékének, a nemzetközi szélsőséges iszlámista terrorizmus új frontvonalának. A szervezetek erejét mutatja, hogy a TTP nevéhez például olyan merényletek kötődnek, mint Benazir Bhutto 2007-es meggyilkolása, az iszlámábádi Marriott Hotel elleni bombamerénylet 2008-ban, a Srí Lanka-i krikettcsapat elleni támadás Lahorban, valamint a Pearl Continental Hotel elleni támadás Pesavarban 2009-ben.

Az IISS további három országot jelölt meg, ahol az al-Kaidához köthető szervezetek jelentős fenyegetést jelenthetnek. Szomália az al-Sabab szervezet tevékenysége kapcsán potenciális terrorista kiképzőbázisként szerepelhet, melyben a fő kockázatot azok a kivándorolt szomáliai állampolgárok jelentik, akik nyugati országok útlevelével szabadon utazhatnak, és szélsőséges ideológiai átképzés után terrorcselekményeket hajthatnak végre nyugati célpontok ellen. Jemen a közelmúltban került hasonló okból a figyelem középpontjába: az ország

Anbar Ébredés: szunnita törzsek szövetsége, amely 2005-től elsősorban Anbar tartományhoz kötődött. A „szunnita ébredésnek” és „Irak fiainak” is nevezett mozgalom az al-Káida és helyi szövetségesei által szított és folytatott szektáriánus erőszak hatására alakult ki azzal a céllal, hogy garantálja a szunnita közösségek biztonságát. Elemzők szerint az ad hoc szerveződés és összekapcsolódó – az amerikai csapatok által finanszírozott – fegyveres csoportok a Surge-művelettel párhuzamosan jelentős mértékben hozzájárultak a biztonsági helyzet javulásához 2007 óta. Tervek szerint a közel százezer tagú mozgalom egy részét az iraki biztonsági erőkhöz integrálják, a többit feloszlatják. Egyes csoportok politikai mozgalmakat is támogatnak.

gyenge központi hatalmát kihasználva az Arab-félszigeti al-Káida (AQAP) itt igazolhatóan kiépítette saját bázisait. Algériában pedig a korábbi kormányellenes mozgalommal formálva szövetséget az Iszlám Maghreb al-Káida (AQIM) hajtott végre merényleteket 2008–2009-ben.

Az események regionális áttekintése

A Strategic Survey a nemzetközi politikai folyamatok és a katonai erő tényleges vagy potenciális alkalmazásának, a fegyveres erőszak különböző formáinak stratégiai összefüggéseit vizsgálja és értékeli. Emellett azonban a katonai és politikai kérdések mellett teret enged a nemzetközi biztonságot meghatározó egyéb tényezőknek: a 2009-es évkönyv pénzügyi, gazdasági, energetikai és humanitárius kérdésekkel is foglalkozik. Az ezeket „kiegészítő”, regionális tematikába rendezett eseti tanulmányok pedig néhány éves visszatekintéssel az egyes államokban végbemennő folyamatokat, trendeket vizsgálják.

Latin-Amerikában így megkülönböztetett (térféppel is illusztrált) figyelmet szentelnek a mexikói drokartellek háborújának, valamint a *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia* (FARC) ellen vívott kormányhadjáratnak. Alapvetően azonban a térség kormányainak „balratolódása” mögött rejlő hajtóerőt igyekszik feltárni a kiadvány Venezuela, Bolívia, Ecuador, Brazília, Argentína és Kuba belpolitikai folyamatait és választási eredményeit értékelve. A regionális kapcsolatok dinamikáját tekintve a Survey rámutat, hogy Latin-Amerika „harmadik utas” törekvése, mely sem az Egyesült Államoknak nem veti alá magát, sem a Chávez-féle harcias forradalmiságot nem követi, Brazília vezetésével fokozatosan

Az Európai Unió országainak energiafüggettsége minden racionális értékelés szerint nőni fog stratégiai időtávban. A Strategic Survey 2030-ig az energiainport-függőség 50%-ról 65%-ra történő növekedését jelzi előre, ezen belül a földgázimport növekedését 57%-ról 84%-ra, a kőolajét 82%-ról 93%-ra várja. A legismertebb problémát a földgázellátás kérdése jelenti, hiszen az EU a földgáz 42%-át Oroszországtól, 24%-át Norvégiától, 18%-át Algériától (16%-ot más forrásokból) veszi – Oroszország pedig az elmúlt években többször bizonyította, hogy egységes és hatékony uniós energiapolitika híján nem rest élni az „energiafegyverrel” különböző politikai célok elérése érdekében.

önálló lépések lehetőségéhez juttatja a térség államait, ami az Obama-kormányzat multilateralizmusát látva várhatóan a kölcsönös pragmatizmus kiegyensúlyozott viszonyait fogja kialakítani.

Európa esetében az energetika kérdését önálló elemzés vizsgálja, és a problémák lényeglátó feltárásán túl a lehetséges megoldásokra is javaslatot tesz. Elsődlegesen az EU-tagállamok energiafelhasználásának hatékonyabbá tételét, a szabályozott fogyasztás racionális szinten tartását, a belső energetikai szállítóhálózat és tárolókapacitás összekötését és hatékonyra tételét javasolják. Ezt kell kiegészíteni az energiahordozók körének szélesítésével, megújuló források bevonásával, valamint stratégiai távlatban a szénhidrogének forrásainak diverzifikálásával. Nem véletlenül hangsúlyozzák a szerzők, hogy a higgadt, racionális rövid távú lépésekkel válik elkerülhetővé az a pánikszerű sietség, amely a Nabucco típusú beruházások bizonytalanságát is okozza. Végül, ezek a lépések tisztázhatják, milyen szerepet kell és érdemes vállalnia a NATO-nak az energiabiztonság terén. Grúzia példája jól mutatja, hogy egyes kérdések összekapcsolása milyen robbanékony és kockázatos politikai-katonai következményekkel járhat.

Franciaország 2008 második félévi EU-elnökségének és általánosságban Sarközy elnök első két évének értékelése több paradoxont rejt a Survey szerzői számára. Egyrészt, bár megválasztásakor számos gyökeres reformot ígért (az abortusz, a halálbüntetés, a sorozott haderő stb. kérdésében), az első valódi eredmény a NATO katonai szervezetébe való visszatérés volt. Másrészt, bár az elnök támogatottsága felmérések szerint 2008-ban csak 35% körüli volt, az még így is a hatalom megtartását biztosította számára, mert a baloldali ellenzék is csupán 25%-os támogatást mutathatott fel. Mindezek mellett négy meghatározó világpolitikai esemény – a grúz–oroszháború, a francia EU-elnökség, a pénzügyi világválság és a NATO strasbourg-kehli csúcstalálkozója – menedzselésében Nicolas Sarközy sikeres volt, és Franciaország az euroatlanti térség mindkét vezető szerve-

zetének napirendjében kezdeményező szerephez jutott. Sőt, talán ennél is tovább ment: az EU és a NATO képességfejlesztési folyamatának kiegyensúlyozójaként igyekezett fellépni.

Az európai biztonság- és védelempolitika dinamizálása kapcsán érdemes megemlíteni, milyen ambiciózus képességfejlesztési célkitűzést tárt a nyilvánosság elé Bernard Kouchner francia védelmi miniszter: az uniónak megfelelő képességeket kell létrehoznia ahhoz, hogy *egyszerre* hajthasson végre több, széles spektrumú tengeren túli műveletet – két gyorsreagálósú harccsoport-műveletet, egy nagyméretű válsághelyzeti mentési műveletet, egy tengeri vagy légi megfigyelő-ellenőrző műveletet, egy civil-katonai humanitárius műveletet háromnapos időtartammal, valamint mintegy tíz különböző államépítő műveletet eltérő időtartamban. Ennek megvalósíthatósága erősen kérdéses.

A pénzügyi és gazdasági világválság hatása számokban kifejezve

Ország	GDP-növekedés (%)				Költségvetési hiány (a GDP %-ában)	Munkanélküliség (%)	Gazdaságélénkítés (Mrd USD)
	2007	2008	2009	2010			
Kanada	2,7	0,5	-2,5	1,2	3,2	8,4	32
USA	2,0	1,1	-2,8	0	13,1	8,9	787
Mexikó	3,3	1,3	-3,7	1,0	1,8	n. a.	5,6*
Brazília	5,7	5,1	-1,3	2,2	11,5	8,9	3
Nagy-Britannia	3,0	0,7	-4,1	-0,4	12,4	7,4	33
Franciaország	2,1	0,7	-3,0	-0,4	7,0	9,6	33
Németország	2,5	1,3	-5,6	-1,0	4,0	9,0	103
Spanyolország	3,7	1,2	-3,0	-0,7	8,1	17,7	14,3
Olaszország	1,6	-1,0	-4,4	-0,4	9,3	8,9	113*
Oroszország	8,1	5,6	-6,0	0,5	8,0*	n. a.	20*
Kína	13,0	9,0	6,5	7,5	3,0	n. a.	586*
India	9,3	7,3	4,5	5,6	6,8	n. a.	4
Japán	2,4	-0,6	-6,2	0,5	6,8	4,6	154
Dél-Korea	5,1	2,2	-4,0	1,5	3,2	3,8	11*
Ausztrália	4,0	2,1	-1,4	0,6	4,9	6,8	27

* 2008-as adat, minden más esetben 2009-es

Európa többi meghatározó hatalma – Németország, Nagy-Britannia – esetében is a gazdasági válság hatásait, a Nyugat-Balkán államainál a stabilitás és demokratikus átalakulás nehézségeit, Törökország esetében pedig a Nyugathoz való kötődés meggyengülését vizsgálja a Strategic Survey.

A kelet-ázsiai biztonsági architektúra átalakulása is önálló elemzés tárgya. Egyrészt a regionális nagyhatalmak, Kína és India abszolút hatalmi potenciálja, másrészt a pénzügyi-gazdasági világválság során a relatív pozíció és növekedés fenntartása indokoltá teszi, hogy a kérdést stratégiai szinten vizsgáljuk. A jelenlegi rendszert három tényező – az Egyesült Államok bilaterális biztonsági megállapodásai (Japán, Tajvan, Dél-Korea stb.), az ASEAN regionális szervezete, valamint az APEC elsősorban gazdasági, újabban pedig eseti jelleggel biztonsági kérdésekkel is foglalkozó integrációja – határozza meg, melyek jövőjét a nagyfokú stratégiai bizonytalanság jellemzi. Mivel racionálisan

nem feltételezhető, hogy a jelenlegi integrációs formákat és bilaterális kapcsolatokat egyetlen átfogó rendszerbe lehessen összekapcsolni, az IISS elemzői elsősorban Kevin Rudd ausztrál miniszterelnök 2008. júliusi javaslatát vizsgálják, amely egy Ázsiai és Csendes-óceáni Közösség (*Asia-Pacific Community*) létrehozását célozza Kína, India, Indonézia, Japán és az Egyesült Államok részvételével. Ez azonban nem kapott jelentős támogatást – elsősorban a tervben nem említett kis- és középhatalmaktól –, így egyelőre az ASEAN Regionális Fórumhoz fűzhető a legvérmesebb remények.

Természetesen a Strategic Survey számos más témát is feldolgoz: Irak és a palesztin területek biztonsága, a grúz-orosz háború értékelése és az orosz védelmi reform, Szomália instabilitása, a kalózkodás és ennek kapcsán a partjainál folyó haditengerészeti művelet, a Srí Lanka-i polgárháború lezárása vagy Afrika államhatáron átnyúló konfliktusai is behatóbb tanulmányozást érdemelnek. ■